

POLSKIE PRAWO I KRYMINALISTYKA O OGŁĘDZINACH

Podinsp. dr Grażyna Kędzierska

Wyższa Szkoła Policji, Szczytno
ul. Świerczewskiego 111
12-101 Szczytno
Telefonas (89 62) 4 40 18
Elektroninis paštas

Pateikta 2000 m. rugsėjo 6 d.

Parengta spausdinti 2000 m. lapkričio 24 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto mokslo prorektorius doc. dr. E. Kurapka ir šio Universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedros vedėjas doc. dr. H. Malevski

Streszczenie

W 1997 roku *został* w Polsce uchwalony nowy kodeks postępowania karnego, który wszedł w życie 1.09.1998 r. W nowym kodeksie znalazło się wiele zmian, ale w stosunku do oględzin były one niewielkie.

W polskiej praktyce zwalczania przestępczości oględziny omawiane są w aspekcie prawa karnego procesowego i kryminalistyki. Prawo karne procesowe wyznacza podstawy i warunki prawne a kryminalistyka zasady taktyczne i środki techniczne ich dokonywania. Oględziny to system postępowania oparty na ustalonych normach zwanych zasadami. W czasie dokonywania tej czynności wyróżnia się trzy etapy, a w najważniejszym szczegółowym etapie – dwie fazy (statyczną i dynamiczną). Organizacja oględzin obejmuje:

- określenie metody przeprowadzania,
- ujawnianie, numerowanie i zabezpieczanie śladów,
- ustalanie położenia śladów i innych przedmiotów.

Przebieg i wyniki oględzin muszą być opisane w *Protokole oględzin*. Celem każdych oględzin jest dokumentacja wyglądu miejsca zdarzenia oraz zabezpieczenie dowodów dla sądu.

Oględziny to czynność procesowo–kryminalistyczna polegająca na spostrzeganiu [1, s. 299]¹ stanu obiektu [2, s. 411]² poddanego oględzinom. Jest to czynność procesowa, ponieważ prawo karne procesowe wyznacza podstawy i warunki prawne dokonywania tej czynności. Oględziny są także czynnością kryminalistyczną, gdyż kryminalistyka określa zasady taktyki i środki techniczne dokonywania oględzin.

Aspekt prawny oględzin został uregulowany w Kodeksie Postępowania Karnego. W Kodeksie z 1969 r., obowiązującym do chwili wprowadzenia Kodeksu uchwalonego w 1997 r.³, oględziny były umieszczone w rozdziale 22 zatytułowanym „Oględziny i dowody

¹ „Spostrzec – zdać sobie z czegoś sprawę, zorientować się w czymś, odczuć coś”; Spostrzeżenie „proces poznawczy polegający na odzwierciedleniu przedmiotów, zjawisk świata zewnętrznego oraz procesów zachodzących wewnątrz organizmu; powstałe przez działanie na narządy zmysłowe określonych bodźców, percepcja”.

² Obiekt – przedmiot, rzecz, przedmiot poznania i działalności człowieka, obiekt badań, dociekań, poszukiwań. Każdy przedmiot oględzin, którym może być miejsce, osoba, rzecz, zwłoki jest równocześnie obiektem oględzin. Również każdy zindywidualizowany przedmiot i rzecz jest także obiektem.

³ Obecnie obowiązujący Kodeks Postępowania Karnego jest Ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks ten obowiązuje od 1 września 1998 r.

rzeczowe”. Główną prawną podstawą dokonania oględzin były artykuły: 185 § 1¹ oraz 188 § 1². Z treści tych artykułów wynikają różne przedmioty [2, s. 965]³ oględzin oraz odmienne tryby dokonywania czynności.

Treść art. 185 § 1 jako ogólny przedmiot oględzin określała *miejsce, osobę lub rzecz*. Był to jednocześnie najogólniejszy rodzajowy podział oględzin na oględziny miejsca, oględziny osoby i oględziny rzeczy. Te trzy rodzaje oględzin to czynności dokonywane przez organ procesowy fakultatywnie. Zatem przeprowadzenie oględzin następowało „w razie potrzeby” bez istnienia jakiegokolwiek dodatkowego warunku. O przeprowadzeniu oględzin miejsca, osoby lub rzeczy decydował⁴ organ procesowy.

Art. 188 § 1 wprowadzał czwarty ogólny przedmiot oględzin – *zwłoki*. Zwłoki, czyli ciało człowieka nieżyjącego zostało potraktowane jako osobny przedmiot oględzin. Dodatkowo, była wprowadzona obligatoryjność zarządzenia oględzin zwłok przy warunku „Jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci”. Obligatoryjność przeprowadzenia oględzin zwłok to konieczność ich dokonania w każdym przypadku podejrzenia przestępnego spowodowania śmierci.

Określenie „oględziny” występowało w treści jeszcze kilku innych artykułów k.p.k. W k.p.k. z 1969 r. były to:

- art. 174 § 2 k.p.k. dotyczący oględzin pokrzywdzonego,
- art. 174 § 1 k.p.k. omawiający oględziny ciała świadka,
- art. 65 § 1 k.p.k. traktujący o oględzinach zewnętrznych ciała oraz innych badaniach oskarżonego⁵,
- art. 267 k.p.k. o oględzinach w tym również zewnętrznych ciała oraz innych badaniach osoby podejrzanej⁶, ale w trybie czynności nie cierpiących zwłoki,
- art. 197 § 1 k.p.k. dotyczący oględzin przedmiotów wydanych lub znalezionych w czasie przeszukania.

Kodeks Postępowania Karnego uchwalony w 1997 w kwestii oględzin **nie wprowadza istotnych zmian**. Ta procesowa czynność jest nadal fakultatywna w przypadku oględzin miejsca, osoby lub rzeczy oraz obligatoryjna w przypadku zwłok, jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci. Oczywiście uległy zmianie numery artykułów w k.p.k. z 1997 r. i są to odpowiednio ze 185 § 1 > 207 § 1 i ze 188 § 1 > 209 § 1. Oględziny pokrzywdzonego znalazły unormowanie w art. 192 § 1 (poprzednio art. 174 § 2), a oględziny świadka w art. 192 § 4 (poprzednio art. 174 § 1). W przypadku pokrzywdzonego oba Kodeksy stanowią, że „nie może on sprzeciwiać się” oględzinom „jeżeli karalność czynu zależy od stanu zdrowia pokrzywdzonego”. Dla celów dowodowych oględziny ciała świadka na podstawie przepisów starego i nowego Kodeksu mogą się odbyć tylko za jego zgodą. Podobnie, nie ma zmian w trybie czynności z art. 197 § 1 k.p.k. z 1969 r. i 228 § 1 k.p.k. z 1997 r. Dokonano jedynie zamiany sformułowania „...prowadzącego śledztwo lub dochodzenie” na „...organu prowadzącego postępowanie”.

Natomiast zmiany poczyniono w treści art. 65 k.p.k., któremu w k.p.k. z 1997 r. odpowiada treść art. 74. Przede wszystkim w art. 74 wprowadzono § 1 o treści „Oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swojej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść”. Dopiero w § 2 pkt.1 art. 74 Ustawodawca nakłada na oskarżonego

¹ „Art. 185 § 1: W razie potrzeby dokonuje się „oględzin miejsca, osoby lub rzeczy”, Kodeks Postępowania Karnego z 1969 r.

² „Art. 188 § 1: jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci, należy zawsze zarządzić oględziny zwłok i ich otwarcie”, Kodeks Postępowania Karnego z 1969 r.

³ Przedmiot – 1) rzecz postrzegana zmysłami jako odrębny element rzeczywistości; 2) temat, treść, wątek czegoś, zagadnienie, sprawa; 3) to co lub ten, kto skupia na sobie czyjąś uwagę, podlega działaniu. Przedmiot oględzin w znaczeniu 3): to co lub ten kto.... Zatem przedmiot oględzin: miejsce, rzecz, osoba lub zwłoki.

⁴ Decyzja organu procesowego jest swobodna, jednak nie dowolna ponieważ musi być racjonalnie uzasadniona (szczególnie w przypadku odstąpienia od czynności), na przykład względami ekonomicznymi.

⁵ Art. 61 § 2 k.p.k. z 1969 r. i art. 71 § 3 z 1997 r.: „Jeżeli, kodeks niniejszy używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do podejrzanego”.

⁶ Osoba podejrzana jest to osoba, co do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów.

obowiązek¹ poddania się oględzinom zewnętrznym ciała, przy czym w § 2 usunięto sformułowanie, „Jeżeli jest to potrzebne dla celów dowodowych...”, które znajdowało się w art. 65 § 1 k.p.k. z 1969 r. Inna zmiana w art. 74 k.p.k. z 1997 r. w stosunku do art. 65 k.p.k. z 1997 r. to wprowadzenie § 3², który jest podstawą prawną oględzin osoby podejrzanej. Jest to uregulowanie nowe, wspierające czynności dotyczące osoby podejrzanej dokonywane na podstawie art. 308 § 1 k.p.k. z 1997 r., który to artykuł traktuje o czynnościach nie cierpiących zwłoki, wykonywanych przed wszczęciem postępowania przygotowawczego.

Najbardziej rozbudowane i najbardziej skomplikowane zawsze są oględziny miejsca zdarzenia. Kodeks posługuje się co prawda tylko określeniem „oględziny miejsca” jednak nie każde miejsce jest istotne z punktu widzenia organów ścigania, a jedynie takie na którym coś się wydarzyło co, dodatkowo, jest przedmiotem postępowania. Zatem *miejszem zdarzenia*, które może być poddane oględzinom *jest określona część przestrzeni, na której coś się wydarzyło, zaś to co jest przedmiotem postępowania*. W czasie oględzin miejsca zdarzenia dokonuje się oględzin miejsca i wszystkich *rzeczy*, znajdujących się w tej określonej części przestrzeni, na przykład mieszkanie oraz meble, odzież, naczynia stołowe, zwłoki, wszystkie rodzaje śladów.

Drugi rodzaj oględzin według podziału uwzględniającego ogólny przedmiot oględzin, to oględziny osoby. Oględziny osoby obejmują ciało osoby, niezależnie od tego jak przepis k.p.k. stanowiący podstawę takich oględzin został sformułowany³, oraz wszystkie *rzeczy* (odzież i inne przedmioty) jakie osoba ma na sobie albo przy sobie. Ustawodawca wyraźnie rozróżnia osobę i zwłoki, umieszczając ogólne przedmioty oględzin w dwu różnych artykułach i wyznaczając różny tryb dokonania ich oględzin. Osoba to zawsze człowiek żyjący, natomiast zwłoki są ciałem człowieka nieżyjącego.

Oględziny *rzeczy* dotyczą przedmiotów, które zostały, na przykład znalezione w czasie oględzin miejsca, osoby lub zwłok, w czasie przeszukania albo zostały dostarczone przy zawiadomieniu o przestępstwie. Oględziny *rzeczy* mogą być zawsze dokonane w czasie innej czynności, podczas której rzecz została znaleziona ale mogą być też dokonane jako odrębna czynność, wykonana po czynności podstawowej.

Miejscem dokonania oględzin miejsca zdarzenia jest zawsze miejsce zdarzenia. W przypadku innych przedmiotów oględzin (osoba, rzecz, zwłoki) miejscem oględzin może być każde inne miejsce, spełniające warunki takie jak dobre oświetlenie, odpowiednia temperatura, zaopatrzenie w odpowiedni sprzęt i środki.

Oprócz ogólnego przedmiotu oględzin wyróżnia się szczegółowy przedmiot oględzin. Takim szczegółowym przedmiotem oględzin jest zawsze zindywidualizowany obiekt poddawany oględzinom, na przykład:

- **miejsce** – miejsce kradzieży z włamaniem do pomieszczeń firmy ELKO w Szczytnie, ul. Tetmajera 5, miejsce napadu rabunkowego na Jana Kowalskiego na ul. Wysokiej w Suchej, miejsce znalezienia n.n. zwłok na terenie działki budowlanej nr 4 przy ul. Mokrej w Lęborku;
- **osoba** – ciało Jerzego Freli zamieszkałego w Spychowie, Jan Mucha zamieszkały w Pożogach, n.n. osoba zatrzymana dnia 18.05.1998 r. na ul. Leśnej w Szczytnie;
- **rzecz** – rękawiczka znaleziona podczas przeszukania mieszkania Jana Kowalskiego, dokument anonimowy ujawniony w czasie oględzin miejsca znalezienia n.n. zwłok, nożyce przegubowe zabezpieczone w czasie przeszukania podręcznego bagażu Marka Mola;
- **zwłoki** – zwłoki Marioli Lacy znalezione na trawniku Miejskiego Parku w Szczycionku, n.n. zwłoki ujawnione podczas przeszukania stodoły Henryka Beli w Trelkowie, n.n. zwłoki dziecka znalezione w mieszkaniu Jana Kowalskiego w Spychowie.

¹ „Art. 74 § 2: Oskarżony jest jednak obowiązany poddać się...”, Kodeks Postępowania Karnego z 1997 r.

² „Art. 74 § 3: W stosunku do osoby podejrzanej można dokonać czynności wymienionych w § 1 pkt I, a także za jej zgodą, przy zachowaniu wymagań określonych w § 2 pkt. 2, pobrać krew lub wydzieliny organizmu”, Kodeks Postępowania Karnego z 1997 r.

³ Ustawodawca używa określeń: „pokrzywdzony”, „ciało świadka”, „ciało osoby podejrzanej”, „ciało oskarżonego”, jednak w każdym przypadku chodzi o osobę, która ma być poddana oględzinom.

W polskiej kryminalistyce, zarówno w literaturze, jak i w praktyce obok określenia „ogłędziny miejsca zdarzenia” jest używane określenie „kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia”. Ogłędziny miejsca zdarzenia to termin prawny, występujący w Kodeksie Postępowania Karnego i z niego wywodzący się. *Ogłędziny miejsca zdarzenia* to jednostkowa czynność procesowa¹, jedna z wielu czynności, których dokonywanie jest określone w k.p.k. *Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia* obejmuje wiele różnych czynności z zastrzeżeniem, że miejscem ich dokonania jest miejsce zdarzenia. W skład kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia wchodzi czynności procesowe (na przykład, ogłędziny, przesłuchanie, eksperyment), pozaprocesowe (na przykład, wywiad) i techniczne (na przykład, instalacja sprzętu oświetleniowego) [3, s. 296]².

Celem każdej ogłędziny (zarówno z punktu widzenia ogólnego jak i szczegółowego przedmiotu ogłędzin) jest zawsze *utrwalenie stanu przedmiotu ogłędzin* (lub bardziej ogólnie obiektu) *oraz zabezpieczenie dowodów dla sądu*. Stan każdego obiektu jest charakteryzowany przez cechy tego obiektu. Na przykład, jeżeli przedmiotem ogłędzin jest sweter to grupowymi cechami opisującymi ten sweter będą: barwa, kształt, wielkość, rodzaj surowca, liczba części składowych, sposób łączenia części. Sweter może także mieć indywidualne cechy, na przykład ubytki, rozprucia, rozerwania, plamy, fałdy, sfilcowania, przebarwienia, oznaczenia. Każda cecha w chwili ogłędzin znajduje się w określonym stanie, który należy utrwalić. Obiekt ogłędzin, taki jak rzecz lub zwłoki, może być śladem kryminalistycznym, może być tylko nośnikiem śladów kryminalistycznych. Ślad w postępowaniu jest dowodem a zabezpieczenie dowodów dla sądu jest także celem ogłędzin.

Znaczenie ogłędzin dla dalszych działań wykrywczych prowadzonych przez organ procesowy polega na wykorzystaniu treści informacyjnej śladów zabezpieczonych podczas tej czynności [4]. W postępowaniu przygotowawczym *ślady mogą być zastosowane* do:

- *wnioskowania* o przebiegu zdarzenia i o osobach uczestniczących w zdarzeniu (w tym o sprawcy zdarzenia),
- *badania* w ramach ekspertyzy.

Wykorzystanie funkcji informacyjnej śladów ma swoje miejsce w przyjętych od lat schematach postępowania. Jako najstarszy schemat postępowania organów ścigania podczas działań wykrywczych jest wymieniana reguła siedmiu pytań, nazywanych również „złotymi pytaniami kryminalistyki”. Łacińskie [5] brzmienie tych pytań i ich układ jest następujący:

- Quis? – kto?
- Quid? – co?
- Ubi? – gdzie?
- Quibus auxiliis? – za pomocą czego?
- Cur? – dlaczego?
- Ouomodo? – w jaki sposób?
- Quando? – kiedy?

Porządek pytań w wersji łacińskiej nie wskazuje na kolejność ich zadawania, układ taki jest podyktowany względami mnemotechnicznymi. Pytania łatwiej zapamiętać w formie rytmicznej, wierszowej. Powszechnie regułę siedmiu pytań kryminalistyki interpretuje się jako:

1. co? – określenie typu zdarzenia (przestępstwo, wypadek lub inne zdarzenie),
2. gdzie? – umiejscowienie zdarzenia (teren otwarty lub zamknięty, miasto, wieś),
3. kiedy? – dokładny lub orientacyjny czas zdarzenia, okres trwania zdarzenia,
4. jak? – sposób dokonania czynu, mechanizm przebiegu zdarzenia,

¹ Podobne stanowisko zajmuje M. Goc, Organizacja kryminalistycznych badań miejsca zdarzenia, *Problemy Kryminalistyki*, nr 144, 1980.

² W literaturze kryminalistycznej traktującej o ogłędzinach miejsca spotyka się zamienne używanie pojęć „badanie” i „ogłędziny”. Należy stwierdzić, że właściwa nazwa omawianej czynności procesowej brzmi „ogłędziny”, a termin „badanie” służyć powinien jako nazwa tego fragmentu ogłędzin, w którym określony przedmiot ogłędzin poddawany jest dokładnemu/ dogłębnemu studium poznawczemu, dostarczającemu w sposób wyczerpujący środków dowodowych.

5. czym? – środki techniczne zastosowane do dokonania czynu lub używane w czasie zdarzenia,
6. dlaczego? – motyw, pobudka, przyczyna,
7. kto? – osoby uczestniczące w zdarzeniu (pokrzywdzony, sprawca, inne osoby) [6, s. 22].

Poszukiwanie odpowiedzi na wszystkie pytania odbywa się podczas całego łańcucha działań wykrywczych prowadzonych przez organ procesowy, jednak szczególne znaczenie przypisuje się złotym pytaniom przy interpretowaniu wyników oględzin. Na podstawie reguły siedmiu pytań można formułować wersje dotyczące:

- typu zdarzenia,
- okoliczności:
 - miejsca,
 - czasu,
- metody działania sprawcy, uwzględniając, zarówno sposób, jak i środek,
- motywu oraz
- sprawcy zdarzenia, uwzględniając cechy grupowe i indywidualne osoby (wyglądu zewnętrznego łącznie z odzieżą, linii papilarnych, mowy, obrazu pisma ręcznego, uzębienia, a także cechy portretu psychologicznego).

Dokonanie oględzin musi być poprawne nie tylko pod względem prawnym ale również pod względem kryminalistycznym. Te dwa aspekty są łączone przez *zasady oględzin*. Zasady oględzin kształtują model postępowania w czasie oględzin, tworzą system, pozostając we współzależności. Zasady są dyrektywami postępowania osób dokonujących oględziny. Źródłem zasad oględzin są: zasady procesowe, teoria kryminalistyki i praktyka kryminalistyczna.

Klasyczny katalog zasad oględzin obejmuje:

- zasada aktywności; dyrektywą zasady aktywności jest *czynne* zachowanie się i sprawność organizacyjna prowadzącego oględziny,
- zasada ekonomiczności; dotyczy *racjonalnego i oszczędnego* stosowania sił i środków w oględzinach,
- zasada indywidualności; jest to *jednostkowe* podejście do każdych oględzin,
- zasada jednoosobowego kierownictwa; *jednostkowe* kierowanie wszystkimi czynnościami w czasie oględzin,
- zasada obiektywizmu; to postulat *bezzstronnej, rzeczowej* postawy prowadzącego oględziny,
- zasada pisemności; określa konieczną, techniczną formę dokumentowania oględzin jako *pisemną* [7],
- zasada planowości; jest dyrektywą *programowania* czynności wykonywanych podczas oględzin,
- zasada tajności wyników; zasada stanowiąca o tajności wyników oględzin dotyczy *nierozpowszechniania* informacji zebranych podczas oględzin [8],
- zasada systematyczności; oznacza *uporządkowanie* czynności oględzinowych,
- zasada szybkości; oznacza *natychmiastowość* podjęcia oględzin po otrzymaniu informacji o zdarzeniu.

Zasady oględzin są podstawą organizacji oględzin. W czasie dokonywania oględzin wyróżnia się trzy odcinki czasowe zwane *etapami oględzin: wstępny, szczegółowy i końcowy*. Czynności etapu wstępnego pozwalają zorientować się w rozległości miejsca zdarzenia, cechach grupowych obiektu oględzin, rodzaju i liczbie makrośladów. W etapie wstępnym można podjąć takie czynności jak pościg z użyciem psa, instalacja dodatkowego sprzętu.

Oględziny szczegółowe przebiegają w dwu *fazach: statycznej i dynamicznej*. W statycznej możliwe są czynności nie wymagające zmiany położenia rzeczy. Dopiero w fazie dynamicznej *rzeczy* można poruszać, podnosić, przenosić, wykonywać czynności, których celem jest ujawnienie śladów.

Etap końcowy obejmuje przede wszystkim przegląd obiektu oględzin w celu sprawdzenia dokładności pracy dokonujących oględziny. Zostają zebrane i podpisane wszystkie dokumenty.

Metody prowadzenia oględzin określają taktykę poruszania się po obiekcie oględzin niezależnie od przedmiotu oględzin. Powszechnie stosowane są dwie *metody prowadzenia oględzin: dośrodkowa i odśrodkowa*. Obie metody różnią się kierunkiem prowadzenia oględzin; mają jednak taką samą cechę a mianowicie prowadzenie oględzin zawsze po spirali zgodnej z kierunkiem ruchu wskazówek zegara. W metodzie dośrodkowej oględziny są dokonywane od obranego punktu zewnętrznego do obranego punktu centralnego, w metodzie odśrodkowej od obranego punktu centralnego do obranego punktu zewnętrznego.

Utrwalenie położenia śladów i innych przedmiotów jest dokonywane przez podanie odległości od wymiarowanego obiektu do *stałych odniesienia*. Stałą odniesienia może być tylko taki obiekt, którego nie można w łatwy sposób usunąć, zniszczyć lub zmienić. Dobrze wykonane wymiarowanie położenia śladu zapewnia możliwość odtworzenia wyglądu miejsca zdarzenia lub innego obiektu oględzin. Równie istotne jest obranie *punktów pomiarowych* na śladzie. Liczba tych punktów musi być taka aby dokonane pomiary w sposób pewny opisywały położenie obiektu.

Ślady oznacza się numerami. Są trzy *zasady numerowania śladów*. Pierwsza zasada nakazuje oznaczanie numerem wyłącznie śladu, nigdy miejsca ujawnienia śladu. Według drugiej zasady, zwłoki ujawnione w etapie wstępnym oględzin zawsze oznacza się numerem 1, a jeżeli zwłok jest większa liczba to kolejno 1, 2, Trzecia zasada nakazuje podwójne numerowanie w sytuacji gdy obiekt jest śladem i równocześnie nośnikiem innych śladów.

Oględziny są dokumentowane w protokole. Tak nakazuje polski Kodeks Postępowania Karnego w art. 143 § 1 pkt. 3¹. Protokół jest dokumentem obligatoryjnym w przypadku dokonania każdych oględzin. Mimo, że oględziny miejsca, osoby i rzeczy dokonywane na podstawie art. 207 § 1 są czynnością fakultatywną to w każdym przypadku ich dokonania spisanie protokołu jest konieczne. Do protokołu oględzin można dołączyć dokumenty akcesoryjne czyli dodatkowe. Należą do nich: szkice kryminalistyczne, fotografie², nagrania magnetowidowe, filmowe lub magnetofonowe oraz notatki. Dokumenty te nie są wprawdzie obowiązkowe lecz bardzo pożądane, stanowiąc materiał ilustracyjny [9, s. 182].

Spisanie protokołu wymaga stosowania się do określonych zasad, zapewniających procesową prawidłowość oraz obiektywność i wierność opisu. Są to:

- zasada bezpośredniości; według tej zasady protokół spisuje się w obecności osób uczestniczących w oględzinach,
- zasada obiektywizmu; nakazująca opis przedmiotu oględzin z chwili oględzin,
- zasada komunikatywności; najbardziej rozbudowana zasada zawierająca dyrektywy jedności nazewnictwa [10], zgodności informacji, zwięzłości, poprawności gramatycznej, jedności jednostek.

Protokół jest dokumentem szeroko opisanym w k.p.k. Ustawodawca jasno określa rodzaje informacji, które decydują o zaliczeniu dokumentu do protokołów i wymienia je w art. 148 § 1³.

Wnioski

¹ „Art. 143 § 1; Spisania protokołu wymagają: pkt. 3) dokonanie oględzin... “. Kodeks Postępowaniu Karnego z 1997 r.

² Na temat szkiców kryminalistycznych oraz fotografii oględzinowej w Technika kryminalistyczna (red. W. Kędzierski), t. 1, Wyd. WSPol. Szczytno 1994.

³ „Art. 148 § 1: Protokół powinien zawierać:

- 1) oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących,
- 2) przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników,
- 3) wydane w toku czynności postanowienia i zarządzenia, a jeżeli postanowienie lub zarządzenie sporządzono osobno, wzmiankę o jego wydaniu,
- 4) w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności”

Kodeks Postępowanw Karnego z 1997 r.

Polski pogląd prawny na temat oględzin w kontekście k.p.k. z 1969 r. i 1997 r. można uznać za ugruntowany, zarówno w przedmiocie, trybie jak i dokumentowaniu oględzin. Z punktu widzenia kryminalistyki składowe organizacji oględzin są opracowane na różnym poziomie uogólnienia. Równocześnie występuje ścisły związek między prawem karnym procesowym i kryminalistyką w kwestii oględzin.

LITERATURA

1. **Słownik** języka polskiego (red. M. Szymczak). PWN, 1978. T. III.
2. **Słownik** języka polskiego (red. M. Szymczak). PWN, 1978. T. II.
3. **Kulicki M.** Kryminalistyka. Wybrane problemy teorii i praktyki śledczo-sądowej. – Toruń, 1994.
4. **Kołecki H.** Funkcje śladów kryminalistycznych, „Zeszyty Naukowe ASW”, nr 27, 1980.
5. **Horoszowski P.** Kryminalistyka. – Warszawa, 1955.
6. **Kozdrowski S.** Oględziny miejsca zdarzenia. Część I. – Legionowo, 1991.
7. **Kędziarska G.** Zasada pisemności oględzin. Policyjny Biuletyn Szkoleniowy, WSPol. – Szczytno, 1–2/ 1998.
8. **Kędziarska G.** Zasada tajności wyników oględzin, referat na Konferencji Naukowej „Nowoczesność oględzin procesowo-kryminalistycznych”, Szczytno 25–26 maja 1998 r.
9. **Czeczot Z., Tomaszewski T.** Kryminalistyka ogólna. Wyd. Comer 1996.
10. **Goc M., Kasprzak J.** Mianownictwo przedmiotów oględzin, wyd. Centrum Szkolenia Policji. – Legionowo, 1997.

Lenkijos teisė ir kriminalistika apie apžiūrą

Dr. G. Kędzierska

Ščytos aukštoji policijos mokykla, Lenkija

SANTRAUKA

1997 m. Lenkijoje buvo priimtas naujas Baudžiamojo proceso kodeksas. Jis įsigaliojo nuo 1998 m. rugsėjo 1 d. Naujajame kodekse atsirado daug pakeitimų, bet apžiūrą liečiančių pakeitimų buvo nedaug.

Apžiūra Lenkijos kovos su nusikalstamumu praktikoje nagrinėjama baudžiamojo proceso ir kriminalistikos aspektais. Baudžiamojo proceso teisė nustato apžiūros teisinius pagrindus ir sąlygas, o kriminalistika – apžiūros atlikimo taktinius principus bei jų technines priemones. Apžiūra – tai veikimo sistema, pagrįsta nustatytomis normomis, kurios vadinamos principais. Išskiriami trys apžiūros etapai, o pagrindinio etapo išskiriamos dvi stadijos – statinė ir dinaminė. Apžiūros etapai yra:

- jos atlikimo metodo nustatymas;*
- pėdsakų suradimas, numeravimas ir jų apsaugojimas bei fiksavimas;*
- pėdsakų ir kitų daiktų lokalizacijos nustatymas.*

Apžiūros eiga ir rezultatai turi būti aprašyti protokole. Kiekvienos apžiūros tikslas yra dokumentuoti įvykio vietos situaciją ir užfiksuoti įrodymus teismui.

Law and Criminal Law of Poland about Examination

Dr. G. Kędzierska

Szczytno Higher Police School, Poland

SUMMARY

In 1997 new Code of Criminal Procedure was voted, which came into force on September, 1st, 1998. The changes referred to many acts in connection with legal proceedings; but regarding to an examination they were small. The examination is the act in connection with legal proceedings. Law of criminal proceedings marks the bases and legal conditions of this act. Forensic science states tactical rules and technical means of examining. Examination is the whole system of proceeding based on settled norms named called rules. During the examination, three periods named stages are distinguished and in the most important from them – two phases (static and dynamic). Organisation of examination involves:

- designation of the method of carrying out;*
- recovering, numbering and preserving traces;*
- description of the location of traces and other objects.*

The process and the results of the examination must be described in the „Official Record of Examination”. The aim of every examination is to record the appearance of the scene of crime and to secure the evidence material for court.